
Ю.Л. БОШИЦЬКИЙ, О.В. МИХАЙЛЕНКО

Юрій Ладиславович Бошицький, професор, ректор Київського університету права НАН України,

Ольга Вікторівна Михайленко, вчений секретар Київського університету права НАН України

ПЕРСПЕКТИВИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРАВА НАН УКРАЇНИ У 2018 РОЦІ

Інтеграція освітньої і наукової складових у діяльності вищого навчального закладу є необхідною умовою якісної підготовки фахівців, розвитку й інтеграції інтелектуально-творчих здібностей науково-педагогічних працівників та студентської молоді, вагомим чинником розвитку наукового й інноваційного потенціалу держави.

Статтею 65 Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII передбачено, що наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітньої діяльності і провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої й виробничої діяльності в системі вищої освіти, що забезпечується встановленням обов'язку здійснення наукової та науково-технічної діяльності такими закладами вищої освіти, як університети, академії та інститути.

Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від листопада 2015 р. № 848-VIII, який спрямований на правове забезпечення функціонування наукової галузі та є важливим кроком у становленні її законодавчого забезпечення, у ст. 19 закріплює положення про те, що наукова та науково-технічна діяльність є невід'ємною складовою освітньої діяльності й провадиться відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» та «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Одним із основних завдань для таких вищих навчальних закладів, як університети, академії та інститути, є провадження наукової діяльності шляхом проведення наукових досліджень, підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів в освітньому процесі (п. 2 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про вищу освіту»).

Відповідно до визначених пріоритетів, Київським університетом права НАН України (далі – КУП НАНУ) були виділені й реалізуються основні завдання у сфері наукової діяльності:

– організація та проведення наукових досліджень, спрямованих на реалізацію пріоритетних напрямів розвитку науки й освіти, використання всіх можливостей для підвищення значущості наукової діяльності в КУП НАНУ як основи підготовки кадрів та наукового, соціально-економічного й культурного розвитку держави;

– підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації;

– залучення до наукової діяльності талановитої студентської молоді;

– організація та проведення науково-практичних конференцій, семінарів, виставок, презентацій та ін.;

– підготовка монографій, навчальних посібників і підручників, науково-методичної літератури тощо.

Науково-практичні конференції. Особливе значення для Київського університету права НАН України мають міжнародні та всеукраїнські науково-практичні конференції. У лютому 2018 р. до 100-річчя НАН України вперше спільно з Батумським державним університетом ім. Шота Руставелі (Грузія) на базі КУП НАНУ відбулася Перша Міжнародна українсько-грузинська науково-практична конференція «*Актуальні питання сучасного міжнародного права на прикладі України та Грузії*», присвячені пам'яті **В.М. Корецького**», де обговорювалися результати наукових досліджень у сфері міжнародного права, міжнародного приватного права, історії й теорії держави і права, порівняльного правознавства.

У квітні 2018 р. на базі відокремленого структурного підрозділу університету – Рівненського інституту відбулася Перша Міжнародна українсько-польська науково-практична конференція «*Сучасні проблеми правотворення: досвід України та Польщі*». Цей міжнародний науковий форум поєднав творчий потенціал

представників вузівської та академічної юридичної науки України та Польщі у сфері правотворення. Дана конференція проведена спільно з юридичним факультетом Гданського університету (Польща).

У травні 2018 р. вперше на базі КУП НАНУ планується проведення Першої Міжнародної українсько-швейцарсько-ізраїльської науково-практичної конференції **«Актуальні питання права інтелектуальної власності»**. Співорганізатором конференції є Всесвітня організація інтелектуальної власності (м. Женева, Швейцарія), Тель-Авівський університет (м. Тель-Авів, Ізраїль), Центр порівняльних правових досліджень ОНО академічний коледж (Кір'ят Оно, Ізраїль).

Традиційно й надалі КУП НАНУ проводитиме інші планові науково-практичні конференції. Зокрема, це: **«Сучасні проблеми правової системи України»**, яка присвячена аналізу теоретичних та практичних проблем розвитку окремих елементів правової системи України, місцю правової системи нашої країни серед правових систем сучасного світу.

У Рівненському Інституті КУП НАНУ буде проведено науково-практичну конференцію **«Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії»**, під час якої розглядатимуться теоретико-філософські, лінгвістичні та психолого-педагогічні аспекти гуманітарних дисциплін (проходить щорічно на базі нашого відокремленого структурного підрозділу – Рівненського інституту).

Спільно з угорськими науковцями у квітні проведено традиційну щорічну міжнародну науково-практичну конференцію **«Сучасні питання європейської цивілістики: досвід Угорщини та України»**, на якій розглядаються складні проблеми теорії та практики систематизації цивільного законодавства України й Угорщини та їх застосування (проходить спільно з Дебреценським університетом (Угорщина)).

Традиційну щорічну міжнародну конференцію зі Всесвітньою організацією інтелектуальності власності (Женева, Швейцарія) **«Сучасні виклики і актуальні проблеми права інтелектуальної власності в Україні та Європі»** КУП НАНУ планує провести в грудні цього року на базі ВОІВ у Женеві, яка присвячена актуальним проблемам права інтелектуальної власності в Україні та Європі та показує роль, місце і напрями діяльності ВОІВ щодо консолідації нормотворчої та правозастосовної практики, правового регулювання інтелектуальної власності в Україні і світі (проходить спільно зі Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (Швейцарія)).

Упродовж усього 2018 р. триває робота експертів із обговорення та оптимізації Стратегії **«Політика у сфері інтелектуальної власності в університетах та науково-дослідних установах»**, де обговорюються проблеми створення, використання та захисту результатів творчої діяльності науковців в університетах та науково-дослідних установах (проходить спільно зі Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (Швейцарія)).

Ця Стратегія не може бути задумана і розроблена у вузьких рамках спільноти інтелектуальної власності. Необхідно, щоб вона враховувала потреби усіх заінтересованих партнерів. Для цього до співпраці потрібно залучити урядові структури, міністерства, відповідальні за науку й технології, торгівлю та послуги, культуру, юстицію, освіту і фінанси, які відіграють важливу роль в економічному і соціальному житті країни. Сенс стратегії полягає в тому, щоб забезпечити такі умови, в яких співтовариства творчих працівників, новаторів та бізнесменів могли б конкурувати і процвітати, створюючи матеріальні цінності та робочі місця, а громадяни розуміли б роль інтелектуальної власності у створенні суспільних благ. Важливо, щоб результати досліджень в університетах могли використовуватися промисловістю для організації виробництва товарів, а передача технології була б вигідною для всіх заінтересованих сторін.

Новою конференцією Київського університету права НАН України спільно з Інститутом держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Національною академією керівних кадрів культури і мистецтв, Інститутом культурології Національної академії мистецтв України, Українським союзом промисловців і підприємців заплановано науково-практичний форум **«Охорона культурної спадщини: стан та перспективи»**. Даний захід буде проводитися протягом двох днів: перший день – у Верховній Раді України, другий – у стінах КУП НАНУ.

Метою цієї конференції буде визначення сучасного стану об'єктів культурної спадщини, дослідження досвіду України й інших країн у пам'яткоохоронній сфері, обговорення проблемних питань охорони культурної спадщини в Україні та шляхів їх вирішення, зокрема й безпосередньою реалізацією принципів, обумовлених низкою Конвенцій ЮНЕСКО в цій сфері.

Роль міжнародних центрів для розвитку КУП НАНУ. Для Київського університету права НАН України важливими осередками, які функціонують у регіонах, що безпосередньо межують з країнами Євро-союзу – Польщею, Словаччиною, Угорщиною та Румунією, є: Міжнародний центр правових та історико-політичних досліджень країн Центрально-Східної Європи у м. Львові та Міжнародний центр правових та економіко-соціальних досліджень країн Центрально-Східної Європи у м. Ужгороді.

Так, основною метою науково-дослідної діяльності Міжнародного центру правових та історико-політичних досліджень країн Центрально-Східної Європи у м. Львові є вивчення актуальних проблем становлення й розвитку політико-правових систем Австро-Угорщини, Росії, Української Народної Республіки (УНР), Української держави, Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР) та Другої Речі Посполитої. Перед центром поставлено такі завдання, як узагальнення досвіду функціонування правового поля щодо вирішення проблем національних меншин у контексті євроінтеграційної політики країн Центрально-Східної Європи; аналіз процесів становлення громадянського суспільства в державах Центрально-Східної Європи та пострадянського простору на тлі загальносвітових демократичних трансформацій; вивчення особливостей

політичного структурування парламентів Австро-Угорщини, Росії та Другої Речі Посполитої в історичній ретроспективі; дослідження парламентські практики національних меншин Австро-Угорщини (Державна Рада, Галицький і Буковинський крайові сейми), Росії (Державна Дума), Другої Речі Посполитої (Сейм), Карпатській Україні (Сейм).

Основними завданнями Міжнародного центру правових та економіко-соціальних досліджень країн Центрально-Східної Європи у м. Ужгороді є дослідження актуальних проблем правового регулювання, еколого-економічного прогнозування, транскордонного співробітництва, міграційних процесів і соціально-гуманітарного розвитку країн Центрально-Східної Європи. Перед Центром стоять наступні завдання: обґрунтування концептуальних засад правового регулювання співробітництва України та країн Центрально-Східної Європи в умовах євроінтеграції; аналіз напрямів та механізмів ефективного вирішення еколого-економічних проблем країн Центрально-Східної Європи; вивчення особливостей регіональної політики та транскордонного співробітництва країн Центрально-Східної Європи; дослідження потенційних можливостей та пріоритетних напрямів соціально-гуманітарного розвитку країн Центрально-Східної Європи на найближчу та довгострокову перспективу.

Дослідження проблем інтелектуальної власності. Поряд із дослідженням різних аспектів права і проведенням численних наукових заходів КУП НАНУ у 2018 р. планує приділяти посилену увагу розвитку системи охорони інтелектуальної власності. Насамперед це питання її адаптації до сучасних вимог економіки України, формування ефективно діючої інфраструктури для забезпечення реалізації державної політики та державно-приватного партнерства у цій сфері. Відносини у сфері інтелектуальної власності постійно розвиваються, нормативно-правова база прагне відповідати міжнародним нормам і наразі актуальним питанням є гармонізація вітчизняного законодавства з інтелектуальної власності до норм європейського. Тому у 2016 р. в КУП НАНУ було створено **Міжнародний центр правових проблем інтелектуальної власності**.

Враховуючи, що нещодавно за підтримки Посольства Угорщини в Україні було створено **Центр угорської культури та права** з метою отримання студентами Університету знань з права, культури, історії та традицій Угорщини, планується проведення різних наукових заходів – семінарів, круглих столів з угорськими науковцями та представниками дипломатичних місій Вишеградської четвірки.

Науково-дослідна тема університету. На сьогодні науково-педагогічний склад КУП НАНУ продовжує працювати над тематикою науково-дослідної роботи *«Державно-правове регулювання суспільних відносин в умовах нових глобалізаційних викликів: вітчизняні та міжнародні реалії»*. Планується до кінця 2018 р. за результатами названої теми видати колективну монографію, яка буде розділена на три відповідні томи, в підготовці яких братимуть участь авторські колективи Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Київського університету права НАН України та іноземні партнери.

Так, перший том монографії буде присвячено фундаментальним проблемам та містити доктринальні/академічні наукові підходи Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України у сфері державно-правового регулювання суспільних відносин в умовах нових глобалізаційних викликів і висвітлювати бачення відповідних проблем науковими школами зазначеного Інституту. Другий том міститиме наукові підходи Київського університету права НАН України до проблем державно-правового регулювання суспільних відносин в умовах нових глобалізаційних викликів, а третій том – стосуватися міжнародних реалій державно-правового регулювання суспільних відносин в умовах зазначених глобалізаційних викликів.

Це питання філософсько-теоретичних засад розвитку комунікативної культури і комунікативної компетенції сучасного юриста в умовах нових глобалізаційних викликів, філософсько-правовий потенціал теорії комунікативної дії, теорії соціальних систем, інших філософських теорій, культурологічних та лінгвістичних концепцій. Значна увага буде зосереджена на значущості формування відповідної комунікативної культури та мовно-комунікативних і фахово-комунікативних компетенцій майбутніх правників під час надання юридичної освіти для успішного державно-правового регулювання суспільних відносин в Україні в умовах нових глобалізаційних викликів.

Питанням публічно-правового регулювання суспільних відносин в умовах нових глобалізаційних викликів буде присвячено наступний розділ даної праці. Це такі сфери питань, як правове регулювання конституційних відносин в умовах нових глобалізаційних впливів, кримінально-правовій кваліфікації та караності за злочини, що вчиняються медичним працівником як спеціальним суб'єктом злочину; реалізації особою права на самозахист в контексті охорони основ національної безпеки України тощо.

Розділ «Приватноправове регулювання суспільних відносин в умовах нових глобалізаційних викликів» буде містити питання щодо правового регулювання цивільних, господарських та трудових суспільних відносин в умовах нових глобалізаційних впливів (стадії правового регулювання цивільних відносин; підходи до правового регулювання сімейних відносин та проблеми предмета і методу сімейного права; процеси гармонізації сімейного права європейських держав; поняття та класифікація ритуальних послуг; транснаціональне приватне регулювання трудових відносин; приватноправове регулювання цивільних і трудових відносин в умовах глобалізації; проблеми теорії та практики, неорецепція трудового права в умовах глобалізації; стори договору трансферу технологій) тощо.

Розділ «Держава в системі сучасного міжнародного правопорядку: новітні виклики» буде присвячено змінам, що відбулися в теорії та практиці державного імунітету у зв'язку з лібералізацією торгівлі, глобалізацією міжнародних економічних відносин та розширенням участі держави у міжнародних приватних відносинах в якості суб'єкта господарювання. Також окрема увага буде приділена впливу цих змін на законо-

давство України, що регулює питання, пов'язані з державним імунітетом. Зокрема, буде розкрито зміст норм Законів України «Про міжнародне приватне право», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про розподіл продукції», «Про концесії», Цивільного кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України тощо, що пов'язані з державним імунітетом. Окрім цього, в рамках розділу будуть викладені інші проблеми законодавства України, що суттєво впливають на захист інтересів України в зарубіжних судах, наприклад, невизначеність понять «державне майно», «приватноправовий спір, за участі держави» тощо.

Удосконалення умов для розвитку студентської науки. Студентська наука є одним із напрямів науково-дослідної роботи КУП НАНУ, яка є важливою складовою на шляху залучення студентської молоді до наукових досліджень. Необхідність здійснення науково-дослідної діяльності студентів сприймається як аксіома, оскільки характерною особливістю вищої освіти є органічне поєднання освітнього та наукового процесів, що сприяє підвищенню якості підготовки фахівців з вищою освітою, поглибленому вивченню програмного матеріалу, розвитку наукового мислення й творчого підходу до розв'язання теоретичних та практичних завдань майбутньої діяльності.

З метою залучення студентів до науково-дослідної діяльності через публікацію наукових робіт, що відкриває можливості для розкриття творчого потенціалу особистості, у 2011 р. в «Часописі Київського університету права» започатковано рубрику «Студентська трибуна», яка надає можливість публікувати студентські наукові доповіді.

Науково-дослідна діяльність розвиває творче мислення, індивідуальні здібності, дослідні навички студентів, допомагає здійснювати підготовку ініціативних фахівців, формує наукову інтуїцію, творчий підхід до сприйняття знань і практичне застосування їх для вирішення завдань та наукових проблем. Студенти постійно беруть участь у роботі наукових гуртків, всеукраїнських та вузівських студентських наукових і науково-практичних конференцій, наукових шкіл тощо.

Крім того, Київський університет права НАН України активно долучає до науково-дослідної роботи і молодь – майбутніх студентів. Так, КУП НАНУ продовжує проводити *Всеукраїнський конкурс наукових робіт ім. В.М. Корецького «Права людини в сучасному світі: погляд молоді»* та конкурс наукових робіт ім. М.П. Василенка на тему: «Державно-правовий розвиток України: історія і сучасність».

Підготовка підручників, навчальних і навчально-методичних посібників нового покоління. Важливим фактором інтегрування у європейський та світовий освітній простір є діяльність з підготовки підручників, навчальних і навчально-методичних посібників нового покоління. Так, до 100-річчя НАН України в 2018 р. побачать світ *«Мала енциклопедія канонічного права»*, *«Мала енциклопедія прав людини»*, монографія *«Охорона прав на торговельні марки в мережі Інтернет»*.

Також з 2018 р., у рамках програм наукової співпраці між Київським університетом права НАН України, Гданським університетом та Дебреценським університетом, ми започатковуємо нову традицію співпраці – спільну роботу над монографіями (збірками наукових праць). Такі спільні видання нададуть змогу почути один одного, йти вперед у науковому пізнанні й розв'язанні нагальних завдань.

Спільно з науковцями Гданського університету видано колективну монографію *«Актуальні проблеми конституціоналізму (на прикладі України та Республіки Польща)»* з проблем розвитку конституціоналізму на сучасному етапі в Україні та Республіці Польща. У ній окреслені як спільні, так і притаманні кожній окремій країні проблеми щодо організації державної влади й реалізації чинного законодавства, універсальності правового забезпечення інтеграційних процесів до Європейського Союзу.

Дане видання презентовано в березні 2018 р. на юридичному факультеті Гданського університету, а у квітні – у Київському університеті права НАН України.

Також спільно з науковцями Дебреценського університету (Угорщина) видано колективну монографію *«Актуальні проблеми цивілістики (на прикладі України та Угорщини)»*, в якій містяться наукові праці, присвячені найбільш складним проблемам теорії та практики систематизації цивільного законодавства України й Угорщини та їх застосування.

Модернізація науково-теоретичного щоквартальника «Часопис Київського університету права». Київський університет права НАН України є засновником видання «Часопис Київського університету права», який внесено постановою Президії ВАК України до переліку фахових видань за спеціальністю «Юридичні науки». Іноземними членами редакційної колегії журналу є: вчені з європейським ім'ям у сфері юриспруденції – Райнер Арнольд (Німеччина), Уільям Батлер (США), Арнольд Варенвальд (Німеччина), Андраш Торма (Угорщина), Адам Махарадзе (Грузія), Герберт Шамбек (Австрія), Вероніка Сікора (Угорщина). «Часопис Київського університету права» внесено до **Міжнародної наукометричної бази даних HeinOnline (США)** та наукометричної бази «Index Copernicus».

Удосконалення роботи аспірантури КУП НАНУ. Аспірантура – основне джерело підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у Київському університеті права НАН України. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в КУП НАНУ здійснюється за сімома спеціальностями трьома кафедрами Університету. За період існування аспірантури було підготовлено 311 здобувачів наукового ступеня доктора філософії (кандидата юридичних наук), з них захистили дисертації 14 співробітників Університету. Сьогодні в аспірантурі КУП НАНУ навчається 56 аспірантів та здобувачів, ними досліджуються актуальні питання юриспруденції та міжнародного права.

Науково-дослідна робота Київського університету права НАН України постійно спрямовується на залучення провідних науковців Університету до загальнонаукового та світового наукового простору, а також

використання міжнародного досвіду для розв'язання важливих наукових завдань, спрямованих на підвищення якості вищої освіти.

Для цього КУП НАНУ налагоджено тісну співпрацю у науковій сфері із зарубіжними установами та вищими навчальними закладами – партнерами із Швейцарії, Грузії, Ізраїлю, Польщі, Словаччини, Угорщини тощо.

У даний час Київський університет права НАН України плідно співпрацює зі Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (Женева, Швейцарія), а також з навчальними закладами Грузії – Батумським державним університетом ім. Шота Руставелі, Польщі – Гданським університетом, Угорщини – Дебреценським університетом, Ізраїлю – Тель-Авівським університетом, ОНО академічним коледжем та ін.).

Нові проекти КУП НАНУ. Влітку 2018 р. студенти та викладачі КУП НАНУ зможуть взяти участь у **Шостій Міжнародній літній школі «Право Європейського Союзу та європейська інтеграція Південного Кавказу»**, яка проходитиме на базі Батумського державного університету ім. Шота Руставелі. З цього року КУП НАНУ приєднується до роботи цієї школи з міжнародного прав в Батумі на правах співорганізатора.

Із 2018 р. ми започатковуємо новий проект **«Діалоги відомих особистостей світу зі студентами»**. У рамках цього проекту Університет відвідають:

– іноземна делегація, до складу якої увійдуть заступники глав місій країн Вишеградської четвірки (Угорщина, Польща, Чехія і Словаччина);

– Надзвичайний та Повноважний Посол Республіки Корея в Україні Лі Янг-Гу;

– міністр закордонних справ Угорщини (1990–1994 рр.) Геза Єсенський.

Крім того, завдяки нашим міжнародним зв'язкам делегація студентів Університету у вересні 2018 р. візьме участь у конкурсному проекті з питань захисту персональних даних та прозорості повноважень органів державної влади, який проходитиме в офісі доктора Аттілі Петерфалві, президента Національного комітету захисту персональних даних та питань свободи інформації.

Уже традиційно команда Київського університету права НАН України братиме участь у **V Міжнародному конкурсі з комерційного арбітражу**, організованого Міжнародним комерційним арбітражним судом при Європейській арбітражній палаті (International Commercial Arbitration Court under the European Arbitration Chamber). Маємо надію, що саме наш Університет посяде перше місце у фіналі конкурсу.

Підсумовуючи викладене вище, слід зазначити, що у 2018 р. Київський університет права НАН України активно працюватиме у напрямі удосконалення й подальшого розвитку наукової діяльності, яка є невід'ємною умовою та складовою поглиблення якості правничої освітньої діяльності Київського університету права НАН України. Це передбачає як нові дослідження актуальних галузей права, так і нові науково-практичні конференції, нові видання, нові наукові контакти, продуктивне фахове спілкування й нові партнерські зв'язки в інтересах подальшої розбудови нашого університету.